

[Lembourn.]

At gengive os viljen og miljøet betyder ikke, at vi undslipper konflikterne.

Kulturbetænkningen opstiller ingen egentlig målsætning, den er beskeden nok til at nøjes med i sine sætninger at formulere et spørgsmål. Men i spørgsmålet ligger begyndelsen til en målsætning, og den er diskutabel. Spørgsmålet lyder nemlig således:

„På alle niveauer vil man opleve en voksende spænding mellem to tendenser: Tendensen til frigørelse og det enkelte individs muligheder og tendensen til, at vi må løse flere og flere opgaver i fællesskab. Hvorledes kan udviklingen ledes i retning af en syntese af disse to tilsyneladende modstridende tendenser?“

Det er en misforståelse efter min opfattelse at tale om en syntese af to tilsyneladende modstridende tendenser. Disse to tendenser er ikke tilsyneladende modstridende, de er modstridende og vil altid være det. Der kan ikke, og der skal ikke sættes en syntese op som målsætning for kulturpolitikken eller for nogen politik overhovedet, det er en utopi, og det er mangel på erkendelse af livsforudsætningerne. Der vil altid være en konflikt mellem frihed og lighed; derigennem består de begge, og vi ønsker at bevare begge. Problemstillingen er en anden: hvorledes omgør vi denne konflikt til en positiv dialog, således at modsætningen ikke presser os ned ad udviklingens vindeltrappe, men opad?

Det, vi kan gøre, er, at vi kan sætte os som målsætning for vor kulturpolitik, at vi prøver at bevare en balance mellem friheden og ligheden, så den hverken stivner i den allerede eksisterende eller sprænges i en revolution, fordi modsætningen mellem friheden og ligheden bliver for stor. Vi kan vælge os som mål at skabe et miljø, der øger den enkeltes muligheder og evner for at udfolde sig og lærer os nødvendigheden af at kunne beherske sig.

Savner betænkningen således en formuleret målsætning — og det skal den ikke kritiseres for; som anonym kunne den dårlig tillade sig det — rummer den til gengæld en særdeles sober og nøgtern gennemgang af en kulturpolitiks virkefelter, opstiller alternative løsninger og bringer orden i et omfattende og for mange hidtil uover-

skueligt stof. Målsætningen overlader den, som den bør, til den politiske debat.

Næste spørgsmål er derefter at omsætte den i praktisk politik. Følger man kulturbetænkningens disposition, er det første område, hvor vi skal forsøge at skabe balance mellem udfoldelse og beherskelse, mellem den ene og fællesskabet, naturfredningen, bygningsfredningen og forureningsproblemerne.

De hidtidige fredningsbestræbelser har ikke været forgæves, men man må erkende, at en ny praksis må anvendes. Man kan ikke fortsætte med mere eller mindre usammenhængende fredningsplaner og fredninger; der må lægges en fælles plan for hele Danmarks areal, hvori man principielt afgør, hvilke områder man ønsker skal være rekreative, hvor byerne skal udvikle sig, og hvilke landskaber der skal bevares som ubebygget natur. Kun én fælles plan kan afløse den fredningsforvirring, vi befinder os i, og give administrationen den faste baggrund, den i dag savner for at kunne gennemføre sine ofte udmærkede delplaner.

Men fredning er et indgreb både i den enkeltes udfoldelse og i miljøets udviklingsproces. Den fælles plan må afbalanceres af et krav fra den enkelte om at have rimelige muligheder for at vælge æstetisk frit; og ingen landskaber er ren natur, de er jo alle kulturskabte, og det ville være et utåleligt æstetisk tyranni, hvis man valgte et ganske tilfældigt tidspunkt i en kultiveringsproces som den sidste mulighed. Hvad vi synes er smukt i dag, vil man muligvis finde grimt om et halvt århundrede. Der må derfor dels sættes klare grænser for, hvilke indgreb fredningen må anvende, dels må der være områder, hvor ingen æstetiske normer sættes op som de eneste acceptable, men hvor en fri udvikling, uanset den støder tidens æsteter, skal have en chance. Den spanske trappes skønhed skyldes ikke dens planmæssighed, men dens tilfældighed og dens energiske stilforvirring.

Også bygningsfredningen kræver en balanceret lovgivning. Ønsket om et menneskevenligt miljø, en mangfoldighed af stilarter, en by, der kan leves i, også på en irrational måde, kræver en bevarelse af gamle æstetisk værdifulde huse. Men går man for rigoristisk til værks og pålægger ejerne og